

Այս նոր դաշնագրութեամբ (Յունաստանի հիմնական թագաւորին յաջորդները անպատճառ յունաց կրօնքը ընդունելու են :

Բսել է, որ Պաւլիքայի թագաւորական գերդաստանը (Յունաստանի թագաւորութեան յաջորդելու իրաւունքը չի կորսնցնելու համար այս դաշնագրութեան վճիռը յանձն առնելու պիտի պարտաւորի :

ԱՒՍՏՐԻԱ. Քանի մը գերմանական լրագիրներ իբրեւ ստոյգ կը հաստատեն, թէ մաքսի դաշնագրութեանց պատճառաւ (Լաւորից և Բրուսից) մէջ ծագած տարաձայնութիւնը վերանայու և երկու կողման հաճոյ ըլլալու հարկով այս խնդիրը լուծուելու վրայ է, բայց ինչ կերպով լուծուելը չեն բեր: (Եստե ամենայնիւ գերմանական տէրութիւններուն կողմէն Վիեննայի մէջ գումարուած մաքսական ժողովը իրեն յանձնուած մեծ ու պղծ տիկ խնդիրները ուշադրութեամբ քննելու զբաղած է :

Երբեմն պաշտօնեայ Պ. ալ Պրոք կոմսը հեռագրով Վիեննա կանչուեցաւ: Ոմանք կ'ըսեն, թէ գանձուց և վաճառականութեան պաշտօնեայ պիտի ըլլայ: Բայց ըստ լրագիրը կ'ըսէ, թէ մաքսական խնդրոյն պատճառաւ կանչուած է :

ԲՐՈՒՍԻԱ. Լեզգուրկի լրագիրը կ'ըսէ, թէ Բրուսից թագաւորական աթոռոյն մերձաւոր ժառանգ իշխանը՝ Լեզգուրկի թագաւորին անգրանիկ աղջկանը հետ կարգելու խօսքը օրէ օր հաստատութիւն կը գտնէ Պետլինի մէջ :

ԻՏԱԼԻԱ. Պապական կառավարութիւնը պահպանող Վաղդիացի զօրքերը անցեալ ամսոյ մէջ զինուորական կրթութիւնը պատճառաւ Չիլիթաւիքայի և Պրայանի Ժամանակներէն ետ քաշուելով, այս Ժամանակներուն մէջն ալ աւազակութիւնն ու գողութիւնը սկսաւ ինչպէս Հռովմի ուրիշ շրջակայ ծամբաներուն մէջ: Օտրմանալին ան է, որ աւազակները ճշգրի գիտէին միշտ ծանապարհորդի կառքերուն մէջ մեծ գումարներ կամ հարուստ մարդիկ գտնուելը: Ինքամ մը մինչեւ ըստակին ուր պահուած ըլլալը տեսնուի տեղը գողցելին կառավարին, որ զգուշութեան համար ծամբայ ելլելէն առաջ կառքին առջեւի մարմէ ծածկոյնի մէջ կարած էր:

Այս աւազակներուն ընկերներէն երկուքը՝ գողութիւն ընելէ կշտացած ըլլալով, գաղին տեսութեան մասնէն չին իրենց միւս ընկերները և իրենք պապական օրինաց համաձայն պատմէ ազատ մնալին: (Եստե 14 հոգի բռնուեցան: 10 հոգի ալ փախելով ազատեցան: Բռնուողները խոտաւանեցան որ ծանապարհորդութեան կառքերուն գրասենեակին մէջ ծառայող ստորին կարգի գործակալ մը անսնունաւոր կերպով իրենց կ'իմացնէ եղբւր յիշեալ կառքերուն մէջ ստակ գտնուելը, և իրենք ալ ձեռքով դրածի պէս առանց վերաբերելու կ'երթան կը կողպուեն եղբւր:

ՌՈՒՍՍԱՍԱՆ. Ս. Բեդրուրկի մէջ քօլեռա հիւանդութիւնը կը շարունակի: Եղբւրներ 15 ին հիւանդներուն թիւը 245 է եղբւր: այն օրը 57 հոգի նորէն բռնուեցին: 8 քօլեռներ են և 27 ը մեռեր են, որով նոյնաւ ճիւղանդներուն թիւն եղբւր է 267:

ՀԱՆԿԱՍՏԱՆ. Պրմաններուն դէմ Լեզգուրկի պատերազմին վրայօք հեռուեալ լուրերը կ'առնենք: Սեպտեմբեր 18 է 22, Լեզգուրկի բանակին առաջին գումարը Ռանգունէն Պրմի

վրայ քալեց, և 24 ին՝ Կոտուին զօրապետը վաշտ մը թնդանով յիշեալ գունդին ետեւէն գնաց: Հոկտեմբեր 9 ին այս զօրքերը Պրմ հասան: Պրմանները քաղաքին ամեն կողմը բազմաթիւ պատնէշներով ամրացուցած էին: Վեռին երկու կողմը թնդանով ներ շարուած էին: վերջապէս ամեն յարմար տեղերը՝ պատնէշներով, ամրութիւններով և թնդանովներով լեցուած էին: Բազմ Պրմանները կը ընել սկսան: Բայց անգլիացուց շոգեշարժ նաւախուժը՝ երկու ժամ չի տեսցը՝ անոնց կրակները բոլորովին դադրեցուց:

Իրիկուան, օգին սատարի տաքութիւնը մեղմանալով, անգլիացիք յաւաքը իջան, և քիչ ատենի մէջ Պրմանները հալածեցին իրենց պատնէշներէն և հեռուեալ օրը Պրմման, ուսկից Պրմանները փախել էին: Լեզգուրկի զօրքերը պատրաստ բնակարաններ և առատ պաշար գտան յիշեալ քաղաքին մէջ: Կոտուին զօրապետը հոկտեմբեր 15 ին Ռանգունէ դարձաւ, Պրմի հըրմանատարութիւնը Սըր Հոն Չիք գնդապետին յանձնելով: Օտրապետին զիտաւորութիւնները թէպէտ յայտնի չեն, բայց պատերազմը արգէն վերջացած կը տեսուի: Սիւնի կը մնայ՝ առնուած երկիրներուն տիրել ու բաւական զօրք թողելով, զանոնք պահպանել թնդանայ յարձակմաններէն:

Ի ԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Սրբազան Պատրիարքի փոխանորդ գերապետին Տ. Թագաւոր եպիսկոպոսը այսօր Հռովմէական նորնոր Պատրիարք Վեր. Նիկիայայի Կաթողիկոսի Զորահարկներով թնդանով:

Ուրախ սրտով կը փութանք ծանուցանելու, որ մայրաքաղաքին մէջ նոր հաստատուած Բնութեցասիրաց Ինկերութեան գրասենեակը սրբազան Պատրիարքին և ազգային Վերադարձի Կաթողիկոսի հաճութեամբ Բնութեցասիրաց Կաթողիկոսի Զորահարկներով թնդանով:

Իսրայէլացիները գտնուեցան վրաստանային Վիլի փաշան նոյեմբեր 11 ին Փարիզ հասեր է իր ուղեկիցներուն մէկ մասին հետ, և Օսմանեան դեռ պահապանը իջեց է:

Տրապիզոնէն նոյեմբեր 25 թուով կը գրեն:

Բօլսէան Պարսկաստանի մէջ սոսկ կալի ջարդ կ'ընեն: Հոկտեմբեր 29 ին Վաւրէթէն եկած լուրերը կը ծանուցանեն թէ յիշեալ քաղաքին մէջ մեռեալներուն թիւը օրը հազարի կը հասնի եղբւր:

Տեղւոյս Վաղդիական Կաթողիկոսի մէջ հետեւեալ կը կարգանք: Պաղտատի և Սուտուի գաւառներուն վիճակին վրայօք մայրաքաղաքին մէջ ձախուր լուրերը կը շարունակեն: Կրտսէն թէ անպապական արարքները բոլորովին տիրել են յիշեալ երկու գաւառներուն, և կաւեցնեն նաեւ թէ, Եստե և Սէհէմիս փաշաները մէկը Պաղտատի մէջ և միւսը Սուտուի մէջ այնպէս պաշարուած են եղբւր, որ ոչ առաջինը պիտի կրնայ ծամբայ ելլել Վ. Պօլս գաւառ և իւր թնդանութեամբ զօրաց հրամանատարութեան պաշտօնը վարելու, և ոչ ալ երկրորդը պիտի կրնայ եղբւր Սուտուէն Պաղտատ երթալ: Իրաքի բանակին սպարապետութեան պաշտօնը վարելու Եստե փաշային տեղ:

Վրդ. մեղին հրաման եղած է ծանուցանելու, որ այս լուրերը բոլորովին անհիմն են:

Նոյեմբեր 16/28 թուով Սամուռնէն եկած լուրերէն յիշեալ քաղաքին և Լեզգուրկի (Թագաւոր) մէջ տեղը

չինուելը ծամբուն վրայ հետեւեալ տեղեկութիւնները կ'առնենք:

Այս ծանապարհին չինութիւնը, որ գնդապետի տեղակալ Փայիզ պէյին յանձնուած է, արգէն սկսել է: Այս չինութեան գործակից են նաեւ հասարակաց չինուածոց պաշտօնատան երկրաչափ Եստե Եֆէպտին և Վ. Եստե Եստե Եստե Եստե 40 փարսան է, և քանի մը տեղէն մեկանց սկսել են շուտով լինելու համար:

Թէ որ օգը աղէկ երթայ ու աչխարութիւնը շարունակուի, կը յուսացուի, որ մինչեւ յառաջիկայ մայիս ամիսը կը լինայ, որով Լեզգուրկի հանքերը բանեցնելու մեծ դիւրութիւն կ'ըլլայ:

Վիսթարտներու մը, կիրակի իրիկուն Պէյօղլուի (Թագաւորին գրանաւորու գումարուած բնութեան վրայ տարածանակ պարպեց, բայց բարեբաղդաբար մարդու մը չի պատահեցաւ: Տեսչութեան զինուորներն իսկոյն սարտներու բռնելով Պէյօղլուի տեսչութեան տարին, ուր վրան դաշնակներ գտնելով անմիջապէս Կոստանդնուպոլիս անցուցին ու տեսչութե գումար բնութարկեցին:

Նոյն օրը կէս օրէն ետեւ երեք հայազգի ջրհանակիր (Թուրքմաշի) Վալեօնու գումարուած բնութեան վրայ տարածանակ պարպեց, բայց բարեբաղդաբար մարդու մը չի պատահեցաւ: Տեսչութեան զինուորներն իսկոյն սարտներու բռնելով Պէյօղլուի տեսչութեան տարին, ուր վրան դաշնակներ գտնելով անմիջապէս Կոստանդնուպոլիս անցուցին ու տեսչութե գումար բնութարկեցին:

Նոյն օրը իրիկուն գէմ (Թագաւոր) Եստե Եստե գտնուած գինեւան մը յաւաքորդներուն մէջ կ'ալ ծագելով մէկ մէկը գտնուած քաղաքին ու իրար վերաբերեցին: Փողոցին խաղաղասեր բնակիչները այս կ'առնէն զարհուրելով, տեսչութեան բողոքեցին, որ առ ժամանակեայ կերպով գինեւանը գողցել տուաւ, մինչեւ որ այն խուլմաներէն ըր ձեռք իննան:

Նոյն իրիկունը գողերը Վուլե Վարու սի մօտ կողակարի մը խանութը բացել են, բայց բարեբաղդաբար կօշկակարը խանութը տուակ չի պահելու համար թան չեն կրցել գտնել ու խանութին գումար բայ ձգել գաղթել են:

Նոյնեալ կիրակի առաւօտուն Վալաթի մէջ գողերը կեղծ բանալիներով վաճառատուն մը բացել են, 20 հազար դուռուռ և քանի մը կոտոր թեւութեւ ասորանք վերցուցել են:

Հետեւեալ օրը աւստրիացի նաւաւատ մը Լեզգի նոր եկած ըլլալով, իւր անցագրին և ուրիշ ծանապարհորդութեան վերաբերեալ թուղթերը գետնաւանտները ցուցնելու գտցած ըլլալով ետ դառնալու ատենը, չորս գործ մը դէմ կ'ընէ և յիշեալ թուղթերուն ծրարը ձեռքէն կը յափշտակէ թղթագրամ կարծելով:

Կէյլէի (Օրթագիւղէն) կը գրեն:

Այս օրերս Կէյլէի գաւառին մէջ երեւելի Տաճիկ գերդաստաններէն մէկը իրեն տրու գումակին հարստանքը ըրաւ, և տեղւոյս սովորութեան համեմատ խորհուրդեան համար գօտեմարտութեան հանգէս ալ ընել տուաւ, հեռու գաւառներէ քաղ ըմբիշներ հրաւիրուելով: Այս ըմբիշները գրեթէ բոլորն ալ մահէմտական են, և մէջերնին ամենաբաժնը Կէյլէի գաւառին մէջ տաճիկ գիւղի մը ժողովըրդապետը կ'ըլլայ, որուն համար շատե

րը կը վկայեն թէ տակաւին գօտեմարտութեան մէջ կ'ոնակը գետնին եկած չէր: և իրաւի այս անգամ ալ շատեմտան յաղթեցին ետեւ, հուսկ ապա հոն գտնուած անձանցով օտարական պրուսացի հայազգի կորիճ մը ինքնաշարժոր շահատակելով այն անպարտելի քաղին հետ, քաղապէս թիկանց վրայ յերկիր կը կործանէ զայն, որուն շատ ատենէ ի վեր շատ ձեռքեր անկարող եղբւր էին: Սեր կորիճը իրեն յաղթութե միջանակը յաղթուողին բերնէն կ'առնէ թէ՛ «յաղթուեցայ»: հանգիստանք ծափահարութեամբ «յաղթեց»: և կը պօսան, և ապա շատ սրտաւեւներ ալ կ'առնու: »

Հայրենաւեր լիկիւրից:

Թայիլ լրագիրը կը ծանուցանէ, թէ Օսթրալիացիները նաւ հասեր է Եստե, որոնց մէջ եօթը տակաւաւապի ոսկի կայ եղբւր: Այս նաւերուն մէջ Իլ անունը 150,000 ունկիւն ծանրութեամբ այսինքն 132 հազար քրաստիկ ոսկի բերել է, որ մինչեւ հիմա տեսնուած բան չէ: Սիւս երկու նաւերուն բերածն է 56,756 ունկի իւր 50 հազար քաակ: Ուրիշ նաւ մը կ'ըստաւի եղբւր Տիֆո անուն, որուն բերած ոսկին ամենը կ'անցնի այսինքն 280,000 ունկի է, որ 246,400 քաակ կ'ընէ:

Նսկից զատ ուրիշ երկու նաւեր ալ կ'ապաստեն եղբւր, որոնց բերած ոսկին կ'ընէ 59,041 ունկի է եղբւր, որ 52 հազար քաակ չափ կ'ընէ:

Այս օրերս Փարիզը զգաստուեալ տեսնին մէջ Պանօմ (բարեմիտ) անուն կին մը դատուեցաւ: Այս կինը իր խօսքին նայելով, շատ բարի կին մըն է, և ապացոյցն ալ ան է, որ մինչեւ հիմա բնաւ որ և է յանցանքով բռնուած չէ, այլ այս առաջին անգամն էր որ դատաստանի կ'ընէր, և ան ալ խիստ փոքր բանի մը համար, այսինքն իր կ'ընէ թաւթերուն (կէօղ) մէջ թեւթեւ անհաւատարութեան մը համար: Յիրաւի ծանր եկած թաւթը ինչպէս սովորաբար կը պատահի, վաճառք դրնելու կողմէն էր, բայց վերջապէս ալ մենք չորս ու կէս տրամ խօսք է և մեր Պանօմին ալ ծախածը գոհար չէ, պտուղ է: Եւ Վրդ, կ'ըսէ, մեր Պանօմ մը, կը հարցնեմ ձեզի, ով իմ բարի դատաստաներս, չորս ու կէս տրամ խաղաղին եղածն ինչ է, ինչ վատակ կրնայ ըլլալ անկէ, օրը տուտ փարայ անգամ չիցար, ուստի պիտի որ ես բազի (Եօրտէկ) պէս անատուն մը և իմ աղատութեանս ու քաակիս գաւառահին (պուռօթ) ըլլամ, որ զանոնք որը տասը փարայի համար փոստիկ մէջ դնեմ: »

Եստե Եստե: Եստե յանցաւոր ես չէ թէ այդ կ'ընէր գործածելու համար այլ միայն ձեռքը գտնուելուն համար: Յանցաւորը չեղանք: Բայց թէ որ գործածելու եմ չեմ, ըսելիքնիդ կը մնայ: Ես այս կ'ընէր չեմ գիտեր քանի տարի է ի վեր կը գործածեմ:

Եստե Եստե: Ուրեմն շատոնցմէ ի վեր գում հաստատութիւնը կը խաւբես:

Յանցաւոր: Եստե բանէ թէ որ տղ բանը ըրել եմ նէ: Այս միշտ շիտակ կը կ'ընէմ, որով պակասին տեղը կը լեցուի: Բայց չիցուի, որ կ'ընու լման չէ: անշուշտ ժամանակին օգը զանկիս ծաւալ պիտի ըլլայ:

Եստե Եստե: Կ'ընէի, որ ժամանակին օգը միշտ ծախողին կողմը կը ձգուէ: Կ'ընէի երբեք և հակ (տեղի):

Յանցաւոր: Իմ ծախածս ինչ է որ խաղաղ է: չիցուի խաղաղ մը, որ այս տարի ալ ամենեւին յարգ չունի: Թէ որ կողի (Թեքեաղը) ըլլար նէ, մը տաղութիւն կ'ընէի:

Եստե Եստե: Այս թէ որ կողի ըլլար նէ, պակասը թուղթին վրայ կ'ընար

ձգուել:

Հանդիմանում: Այս կողմ է, կողմին համար թուղթ պետք է և ան ալ հասարակ է պետք է ըլլայ:

Կարգադրող անհատ կարգադրող պատժական օրինակ 423 յօդուածը, որ այս տեսակ յանցանքը մէկ ամիսէն մինչեւ տարի մը բանտարկութեան և տուգանքի կը դատապարտէ:

Հանդիմանում: Ահա... Իս բանտը մի գնէք, մի գիտնաք...

Կարգադրող: Չայոք կարէ:

Կարգադրող 16 ֆրանք տուգանքի դատապարտեց Պօստի:

Հանդիմանում: 16 ֆրանք, ո՛հ, բայց անտ չուղեր (և ունեցողներուն դառնալով) բանտ ունիմ մի:

Կարգադրող: Դուք ել, բանտ չուցիս:

Հանդիմանում: Ո՛հ, չնորհալու եմ, Պարոններ վասն զի գիտնաք որ բանտը ամենեւին բանիս չէր ի դար, ինչու որ այս միջոցին...

Կարգադրող: Դուք ել, տիկին, գործդ ընկալ:

Պօստի: Կիցա քիչ խնայողութիւն ընելով: Ի կրկին տեսութիւն, Պարոններ ո՞ր ու դուքս ելալ:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

Բանասիրականներու վրայ բանասիրական մը:

Հաստիքները վրայ տեղեկութիւն տալու համար սահմանուած մասնաւոր լրացումները մէկէ մէկ անգամ լրացում, հասարակ լրացումները՝ այսինքն, առ օրին պատահած դիպուածներուն լրացումը տալու համար հաստատուածները՝ անտարակոյս այնքան աւելի օգտակար ու զուարճալի կ'ըլլան, որչափ որ իրենց հրատարակած նիւթերը բազմապիսի լրացումներ կ'աւելցնեն, որոնք ու անորոշ ժամը կը լեցնեն: Ահա ասոր համար է, որ աղագային լրացումները քաղաքական լրագրերն ալ պակաս չեն ընէր: Բայց քաղաքականները՝ ամօթ կը համարին աղագին փրայ վրայ չի խօսիլը, և այս երկու տեսակը մէկէն մեծ տարբերութիւն մը կը համարին, բանասիրական, գիտնական և առեւտրական նիւթերու և խնդիրներու վրայ չի խօսիլը, որչափ որ իրենց սահմանը ու բուն նպատակը կը ներէ:

Այսինքն ալ նիւթերուն մէջէն ըրազարագետի մը ուշադրութեանը և հակադրութեանը արժան ըլլալըներուն մէկն ալ՝ անշուշտ բանասիրական մասն է, որ մի և նոյն ժամանակի մէջ իր նոյնութեամբ չի կրնալով հարկաւոր ստորագրութեանը գոհ ընելու, հարկաւ պարտաւոր ընելու իր փոփոխութեամբ կամ զանազանութեամբ ամենը կարգաւ գոհ ընելու:

Բանասիրականին զանազանութեանն զատ, ըրազարագետի մը գլխաւոր ուշ գնելը մէկ բանն ալ հրատարակած նիւթերուն խաբարան, շատերուն պիտանի ու միանգամայն զարճական ըլլալին է. ասիկայ այնքան յայտնի պարագ մըն է, որուն վրայ երկարօրէն խօսիլը աւելորդ համարելով՝ այս միայն կ'ուզենք ծանուցանել, որ այս մասին ամեն աշխատութիւն յանձն առած ենք, վերջիցեալ պայմանները մեղի պարագ համարելով անոնց սահմանէն դուրս չեղելու: Ահա այս նպատակաւ է, որ ըրազարագետի մէջ կարգաւ ուսումնականաց հետ ալ կը խօսինք՝ ռամկայ ալ, վաճառականին հետ ալ՝ հասարակ արհեստաւորին ալ, արանց հետ ալ՝ կառնանց ալ, մանր տղայաց և աղջկանց հետ ալ՝ երիտասարդաց ալ, հարուստին ալ՝ աղքատին ալ, իշխանաց ալ՝ իշխանաց լրացում ալ: Երբ կը ջանամք ըրազարագետի կարգադրողներուն ամեն կարգերն ալ

միօրինակ գոհ ընելու որչափ որ ձեռքներուս կուգայ: Բայց որոշման համար իրականէ մը զուարճութիւն զգալու համար, նախ կարգադրողը զայն իր խելքին ու մտքին յարմար գտնալու է. և իրօք օգտակար համարելու համար ալ շատերուն սիրտը կը թերեւ խրատ մը կամ օրինակ մը ըլլալու է: Կարելի է այս ամենահարկաւոր պայմաններուն բաւական ուշ չի գրուելուն համար է, որ յաւելով կը տեսնենք, թէ ըրազարագետի կարգադրողներուն շատ բանաւորականներուն վրայ միայն աչք կը նային, չեն կարգար, և և խօսքով ըրազարագետին ամենին անպիտան մասը համարելով կը խտանեն. և այս կերպով ըրազարագետին պիտանի մասերէն մի կողմն արեւմտեան յարգը զանալով՝ չենք կարծես որ իրենք յայտնաւոր ալ համարուած ըլլան, երբ որ կը տեսնենք որ նոյն իսկ ըրազարագետները առիթ կուտան այն ծուռ պատմանը՝ ընտրած բանասիրականին շատերուն պիտակցող, անորոշ ժամին, մտայն, որոնք և ժամանակին յարմարեցնել չի գիտնալովներն:

Աստի, արդէն շատ մը բանասիրականներ պարտաւոր ենք զանազան նիւթերու վրայ նոր տարբերակներ հետեւեալ հրատարակելու հիւսիս և ի դրօսանալ աղագային, որոնց մէկ օրինակն ալ արդէն հրատարակեցինք Պարոն Լուրճեանի աղագային անուամբ մասնաւորագրուած աղագային կը թուութեանը համար:

Երկրորդն է Պօստի գերաւորութիւնը խոսքին գաղափար, որ յաջորդ թիւերուն մէջ պիտի սկսենք, յօդուած ընդհանուր աղագին:

Ինչեւ եսքն ալ պիտի հրատարակենք Հարկաւոր աղագին մը օրինակները ընդարձակ ձառ մը, տուն կառավարել սովորեցնելու համար աղագին ուղղուած, ընտիր և հարկաւոր խրատներ, ընտիր և խրատ պարզ սխալ, և աս ալ յօդուած զարգացող աղագին, որոնց կը թուութեանը որչափ աւելն հոգ ու խնամք տանինք քիչ է:

Բայց որչափ զի մեր բանասիրականները օգտակար ընելու մտք, անոնց ամենն ալ բարձրագոյն ծանր ու լուրջ տեսակէն ընտրուելով խիստ ուղեւորութեան մը ծանօտացուցիչ գտնութեան չի նմանեցնենք, մեր չորրորդ բանասիրականը անտանի կարգէ մը ընտրեցինք, որ ոչ միայն խրատական եղած ժամանակը զուարճան ալ ըլլայ, այլ և այս երկու ցանկալի հանգիստ մտքներովը ընթերցողաց գրեթէ ամեն կարգին յարմար գայ: Այս կրկին պաշտօնն ալ անշուշտ մեր խելագիր թողութեամբ պիտի կատարէ, որն որ արդէն պարտաւոր եմք, ու անիկայ հրատարակելով կը յուսանք աղագին ընթերցողներուն բաւական մեծ ծառայութիւն մը ըրազարագետին մէջ ըրազարագետին (չինծու պատմութիւն) մէջ իրաւամբք խիստ ընտիրներուն մէջ համարուած է, իր շարադրութեանը կատարելութեանը մէջ և իր բարոյականին ուղղութեամբը և սուր ծաղրաբանութեամբը անմեղ ու ազնիւ զուարճող մը եղած է ուսումնականին ալ՝ ռամկին ալ: Այս գործը՝ անարան մըն է, որուն մէջ, երկուցականն ալ, աշխարհականն ալ, հարուստն ալ, աղքատն ալ, մանչն ալ, աղջկին ալ, անիկան ալ, խելացին ալ իրենց բուն գոյնը ընդունելով՝ ուղղագրաւ, ուղեւոր, ու հանճարեղ հեղինակն իրենց արժանեղանքը կամ պատիւը առած են. ըսել կ'ուզենք, թէ մեր այս բանասիրականին ալ շատերուն ուշադրութեանը նը արժանի բան մըն է: Բայց որովհետեւ այս գործին կատարելութեանը վրայ իր տեղին ու իր ժամանակին պիտի խօսինք մանրամասնաբար, առ այս

մը՝ այսինքն կը բաւականանանք, թողելով անոնց, որ գիրքը իր բնագրին մէջ կարգադրած ըլլալով իրենց անձնական վիշտութեամբը մեր պակաս զուարճանքը լրացնեն:

Այսինքն ալ բանասիրականները (որ գոնէ մէկ տարրուան նիւթ պիտի ըլլան) հրատարակած ժամանակին, չի պիտի գաղափարեն նաեւ աղագային գաղափարականութեան և վաճառականութեան վրայ աղագին սկսածին շարունակելու, ինչպէս նաեւ ուրիշ մանր մանր բաներ ալ հրատարակելու որ ժամանակն որ առիթ ու պէտք ունենանք:

Իսկ այս ծանուցումներէն կ'ուզենք գլխաւորապէս խօսել նախ, թէ մենք ինչ նպատակաւ որ այս գործին ձեռք զարկինք, նոյն նպատակաւ ալ յաջորդ տարեան մէջ կ'ուզենք շարունակել մեր սկսածը, այսինքն, աղագին օգտակար ըլլալով՝ կամ թէ ինչ խօսամունք որ ըրենք մեր առաջին թերթին յայտարարութեանը մէջ ի լուր աղագին, նոյն խօսամունքն ալ սկսած ենք և պիտի շարունակենք կատարելու ասիկէ ետքն ալ հրատարակական ապացոյցներով:

Երկրորդ, թէ ըրազարագետն աղագին գաղափարականութեանը պիտանի և աղագին միջոց մը այն ժամանակը միայն կ'ըլլայ, երբ որ անոր շարադրութեանը ձեռք զարկող անձինք աշխատութեան չի փոխելով հրատարակած նիւթերուն վրայ պէտք եղած ընտրութիւնը, հոգը, և ուշադրութիւնը պակաս չեն: Այս աղագին է, որ ըրազարագետն մէկ թերթի մէջ միայն մէկ երկու աղագին վրայ բաւական ընդարձակ խօսելով, հասարակութեանը գաղափարը հաստատ հիմք մատակարարէ, քան թէ երկուստան աղագին վրայ 24 կամ 36 խօսք ընելով՝ գործը ալ իր գրածէն բան մը չի հասնոյց:

Այս աղագին է որ ըրազարագետն միայն հրատարակած նիւթերուն բաւական նախալով՝ ընտրելով աղագին և պէտք եղածին չափ ըսէ, քան թէ ամեն նիւթի վրայ խօսելու ուղեւոր իր բուն կարծեացը ու խղճին գէմ գործէ ու բաւարար կարծիք տարածէ ու հասարակաց կարծիքը ծուրու թիւր (ծուռ) արամբանութիւն մը ըլլայ:

Այսինքն ալ այս տեսակ պակասութեաններէն մենք մեզ հետեւ կեցած ցուցնելով կամ թէ հետեւ կենալու խօսամունքն տալով, չենք ուզել որ արագի հրատարակութիւնը մեր արժանեղանքն աւելն մեղն օգնէ իր համակրութեան նպատակը, այլ կը ցանկանք, որ գոնէ մեր գիտաւորութեանը անկեղծութեան փորձերը տեսած ժամանակը իր քաջալերութիւնը չի զոյնայ, որով խօսամունքներն ըստ արժանեցն կատարելու մեզ կարող ընելով՝ ինք իրեն ալ արգարութիւն ըրած ըլլայ մեզի ալ:

ԻՐԱԳԻՐ ՏՂԱՅՈՅ

ՎԱՐՈՒԹԻՒՆ ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՒԱԾ ԺԸ

Բարեկամութիւն եղայրական:

Իզգայք պէտք է որ միաբան ըլլան. միաբան ըլլան մեջերսին, ինչպէս որ ձեռքին մատուցները միաբան են:

Ինչու որ անոնք ծառի մը բունէն ելած ոտերու (տալ), մի և նոյն արմատէն ելած շառաւիղներու (շահ) կը նմանին:

Թէ որ քու եղբայրդ քեզի բարեկամ չէ, ո՞վ ուրեմն քեզի բարեկամ պիտի ունենաս երկրի վրայ:

Անք ամենքս մէկ մօր որովայնէ ծընէր ենք, միեւնոյն կաթը ծծէր ենք: Սինոյն հայրը մեզ գոռուէ է իւր թեւերուն մէջ:

Անք օրորոյնքը միթէ քովէ քով չեն հօրերուն տանը մէջ:

Անք տեղերնիս քովէ քով չեն մեր ընտանեացը մէջ ու մեր ծնողացը սեղանին վրայ:

Անք որ հայրն ու մայրը կը սիրէ, իր եղբայրներն ու քոյրերն ալ կը սիրէ:

Ինչու որ, արդեօք ինչ կսկիծ չէր զգար այն հայրը, ինչ ցաւով չէր վշտանար այն մօրը սիրտը, երբ որ մեղմոյային, որ իրենցմէ ծնածները՝ որ իրենք գորովանք կը սիրէին, իրարու հետ բաժնուած ու թշնամի կ'ապրէին:

Ուրեմն իմ եղբայրս իմ ամենէն ընտիր բարեկամն պիտի ըլլայ ու քոյրս ամեն անձէ աւելի գորովանք պիտի սիրեմ:

Եւ ուրախ չի պիտի ըլլամ երբ որ եղբայրս ու քոյրս արամուտէ մէջ ըլլան. ունեցածովս իրենց պիտի օգնեմ երբ որ ինծի կարօտին, որչափ ալ քիչ ըլլայ ունեցածս. անոնց գէմ չի պիտի գոցեմ ոչ տուեալ ոչ սիրտս:

Ինչ խօսք մը կայ, որ շատ ճշմարիտ է. Բարեկամութիւն ու խելագրութիւն:

Բանի մը ճիւղ մէկ տեղ գտնենք, խիստ ուսումնարար անգամ չի կրնար կատարել գաղափարներ իրարմէ, աղագին մը անգամ կրնայ գիւրաւ կոտորել:

ԺԸ:

Ինչեւ եղբայրս: Չմեռան ցուրտ ժամանակն էր, երբ որ առեւտրէր (ըրմաղ) չէն վաղեւոր տարեցէն (պուզ), երբ որ ծառերուն վրայ տեղէն չի մնար և երբ որ ալ գառ տերուն մէջ թնչուններուն երգերը չեն լսուիր:

Կեանքը ձիւնով ծածկուած էր, աչքը առածին չափ նայելի, ուրիշ բան չէր տեսնուեր, այլ ձերմակ դաշտ մը, եղեմանով (գրաւ) ծածկուած բլուրներ (պոյր) ու ծառեր, որ ձերմակ մաղերով ձեր մարդոց կը նմանէին:

Կիւղի փոքրիկ տուններուն ամենուն վրայէն վառարաններուն ծուխերը կը բարձրանար, ինչու որ բոլոր գիւղացիները կրակին բոլոր շարունք՝ պաղած մատուցներ կը տաքցնէին, ականք ու աւերակ դարձած դաշտը նայելով իրենց պարտաւորութիւնն է:

Անք ալ ու կատարին աղքատ գերդաստան մըն էին. ձմեռուան տաքութեան ներքին իրենց կը քաջէին, ինչու որ աղքատ էին: Իրենց տընակը աղէկ պարտաւորած (հրաւր) չէր, հալէր գոռներուն ու պատուահաններուն ձեղքուածքներն (արաւը) ներս կը մտնար, ու միշտ ալ բաւական փայտ չուէին, որ իրենց կրակը կը անցնէ ըլլար նեւերն փակէին:

Անք երեք զաւակ ունէին. երեք փոքրիկ տղաք, որ գորովանք կը սիրէին. ամենէն մեծը՝ Սեօյը, տաք տարու էր, երկրորդը՝ Կարոյն, ու թերեւեալ փոքրիկ փոքր տարու էր:

Սեօյն այս խելագրութեան տղաքը կը տեսնէին, որ իրենց հայրն ու մայրը ցուրտին խտուածներն կը նեղէին, օրին մէկը իրարու ըսին. « Եկէք անս » տաք երթանք, թափթփանք ու « տեղ ծովընք, խաւք (տեղէն) կա » պէտք ու տուն բերենք: »

Ուստի դուրս ելան ու գէպի անտառ երթանք սխառ ձիւններ կոխելու տեղով, որ ծառերներուն վրայ լեցուէր շաւիղները (իւ) ծածկէր էին. քիչ մը ետք իրենց անակը աշուրուն առջեւ կը կորսնցուցնէ ու իրենք անտառին պոռնակներուն մէջ մտնան և սխառ ծառերուն վրայէն թափթփանք ձիւնը զերը ժողովել:

ԽՄԲԱՐԻՐ՝ ՏԵՕՐԻՆ

Կ. Ս. ԻՌԻՒՆԵԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ Ի ՏՂԱՅՈՅ Ե. ՄԻՒՆԵՏԵԱՆ